Contributed by M. Lievens
vrijdag, 23 februari 2007 -

In het voorjaar van 2005 werd in referenda in Nederland en Frankrijk de Europese grondwet afgeschoten. Dat was in die landen, maar ook elders in Europa, een grote overwinning voor die linkerzijde die zich verzet tegen het Europa van de markt. Ondanks de nagenoeg totale consensus binnen de politieke, mediatieke en economische elite begreep een meerderheid van de bevolking dat het huidige Europa gelijk staat aan loonmatiging, de buikriem aanspannen, privatiseringen, een gebrek aan democratie… De Europese grondwet was een poging om dit neoliberale project een basis van legitimiteit te geven, maar vooral de Europese instellingen 'efficiënter' te laten functioneren (lees: efficiënter in de concurrentie op de wereldmarkt, efficiënter in het doorvoeren van neoliberale contrahervormingen op de binnenlandse markt).

De overwinning van de 'neen' was een ongelooflijke klap voor de roergangers van dit Europa. Van democratie hebben zij niet veel kaas gegeten, dat zagen we in het verleden al. In oktober 2001 stemden de Ieren tegen het verdrag van Nice. Na een politiek en mediatiek offensief werd in een tweede referendum het verdrag er toch doorgejaagd. Ook deze keer wordt weinig respect vertoond voor de uitslagen van de referenda, noch worden lessen getrokken uit de eis voor een socialer, democratischer en niet-militaristisch Europa. Na de nederlaag ging de EU gewoon door: Europese militairen werden uitgestuurd, een begroting werd gestemd, de uitbreiding ging door, de liberalisering van de markten (post, spoorwegen…) wordt verder doorgeduwd, evenals de samenwerking om migranten aan de grens van fort Europa te stoppen.

Na de referenda werd een periode van bezinning afgekondigd. In plaats van een breed maatschappelijk debat te lanceren over de toekomst van Europa, vond die bezinning vooral in de achterkamertjes van de Europese instellingen en de nationale hoofdsteden plaats. Daaruit kwamen twee opties naar voor. Een groep van wijzen onder leiding van de voormalige Italiaanse eerste minister Amato, waarvan ook Jean-Luc Dehaene deel uitmaakt, stelt voor tot een bijgewerkt verdrag te komen, waarvan ze menen dat ze het de bevolking wel zullen kunnen doen slikken. Daarnaast is er een groep van landen die de grondwet wel ratificeerden (doorgaans omdat, zoals in België, geen referenda werden gehouden). Deze pleit voor de onveranderde doorvoering van de grondwet. Guy Verhofstadt ontbreekt in deze groep uiteraard niet. Het was tijdens 'zijn' top in Laken in 2001 dat het project voor de Europese grondwet werd gelanceerd. Ook toen al botste hij op meer dan honderdduizend betogers in Brussel tegen het neoliberale Europa.

Zonder Frankrijk zal het huidige voorstel van grondwet uiteraard niet ingevoerd kunnen worden. De lijn-Verhofstadt dient dan ook vooral als drukmiddel op de 'weerspannige' bevolking van Frankrijk en Nederland. Ook het discours over een Europa van verschillende snelheden (waarin een kerngroep van lidstaten verder kan gaan in de Europese 'integratie', zonder dat alle lidstaten mee moeten doen), is vooral bedoeld om druk op de ketel te houden.

Angela Merkel, de Duits bondskanselier die ook al pleidooien hield voor een transatlantische vrijhandelszone, gaat nu als voorzitster van de EU voor een soort grondwet light versie, waarin vooral het aspect van de 'efficiëntie' van de instellingen wordt onderlijnd. Ondanks het feit dat met de Franse verkiezingen in zicht, er weinig stappen vooruit gezet kunnen worden, zet Merkel met haar schema om tegen eind dit jaar een nieuwe tekst te hebben, verder druk op de zaak. Sarkozy, Frans presidentskandidaat, sprak zich al uit voor een dergelijk mini-verdrag, waarin de instellingen worden hervormd om 'efficiënter' te functioneren. Geen sprake van ze meer democratisch te maken, of een meer sociale politiek te voeren. Dit is voor ons onaanvaardbaar. 'Efficiëntere' instellingen dienen enkel om de neoliberale agenda (liberaliseren, privatiseren, dereguleren) beter te kunnen doorvoeren. Er zijn andere manieren mogelijk om Europa te verenigen. Geef ons in plaats van Verhofstadts Verenigde Staten van Europa, gebaseerd op de euro, maar de Verenigde socialistische staten van Europa!